

208 Dicimus fidera direcē, & per se non influere in intellectum, & voluntatem, sed folum indirecē, & per accidentis, in intellectum quidem necessariō, in voluntatem contingenter; primā pars eī communis Catholicoarum, cūque definita in Concil. Bracar. 1. e. 9. & 10. adfuit enim decretū quoniamplius Summorum Pontificium principiū Sicuti q̄inti, & Urban⁹ octavi, & prob. agens dicē, in aliud debet virtualiter contineare effectū, cuius subjectum est capax; ergo si celi agerent directē in intellectum, & voluntatem, deberent virtualiter contineare formam, cuius illa potentia sunt capaces, quod est falsum, quia talis forma necessariō est spiritalis; nam materialis non posset recipi in illis potestis, quae sunt spiritalis, nullum autem spiritalē potest à materiali causari. Tam quia si in voluntate agerent, cum naturaliter agant, voluntas non posset non recipere talē formam, & si hac formam ad actionem impellere, proper subordinationē etientia, lim inferioris causa ad superiorē, non posset voluntas non agere, ergo necessariō, & non liberē operaretur, quod est contra litem, & veram Philosophiam.

209 Secunda pars prob. quia pro flatu illi intellectus, & voluntas nostra a sensibus dependent in operari, ergo si direxerit celi influere posunt in humanos sensus, indirecte dico pollut in intellectus, & voluntatem influere, unde videmus eos, qui alioquin in fluentiam deordinatum habent organum sensus, & perturbatum, ut amentes, non redit per intellectum operari, videmus inplexi, qui a celsis appetitu[m] habent sensitivum magis ad unum objectum inclinatum, quam ad alium, distulerit ab illo alienum, cumpro statu isto voluntas nostra, nata sit condelectari appetitu[m] sensitivo, iuxta illud: *Dicimus in vestrum tempore, enimque no[n] agamus*, cum hoc tamen discrimine, quod intellectus, qui est potentia naturalis, mouetur indirecte, & necessario a celsis, representati enim species, & perturbatisphantasmibus, nec esset intellectus exit in actum iuxta ordinem potentiarum, ut voluntas, cum sit potentia libera, nec necessario representatio obiecto exit in actu, sed ab aliis potest suspenderre actionem, mouetur ab aliis indirecte, & contingenter, quia licet quad entia habeant potentia anima sensitiva, & voluntas sint naturaliter radicatae in eadem anima, non tamen quad operari, sed potest voluntas non agere, immo suspendere actiones potentiarum sensitivarum, ut ipsius imperio lobiciscuntur.

210 Contra 1. partem arguitur, quia potest corporas in spiritu.

210 *Contra I.*, partem arguitur, quia potest consupserare in spiritu, ergo celi in animam, Antec^{re} prob, tum ratione; quia spiritus agit in corpus, ut patet de Angelo movente celum, & anima informans corpus, non enim magis impropositiorum est spiritus corpori, quod non posfit ab illo pati, quam *est contra*; Probat, etiam experientia, nam demones secundum quoddam scelorum alpedes, ac Lunae variationem vexant obflos, maficiis cito accurrunt, & quibuidam herbis, vel lapidis confinguntur, & aliquicunt; tum quia ex vario internum alpede homines quoad ingenium, mores, & scientias valde inter se differunt, tandem patet ex traditionibus altrorumogrum etiam quod eventus ex nolla voluntate pendentes. Refert enim Svetonius in vita Augusti, quod nato Augusto Publius Nigidius nobilis altrorum infelix scelerum alpedibus in puncto natitatis, exclamavit Dominum terram orbis natum, & de Neroni etiam afferitur quandam altrorum pronunciata natum imperatore, fore, qui Matrem effet necaturas, quod cum mater Agrippina audiret, exclamavit, occidat, modo imperet, & multa alia exempla in dies ocurrunt.

211 Rsp. negatur asumptum, ad 1. prob. negat. paritas, nam Angelus quoad motum, & anima quoad informationem, sunt virtualiter divisibilis, quamvis formaliter indivisibilis, nullum utsim corpus potest esse virtualiter indivisibilis, aliter produceret effectum nobilorem, nobilium enim est formaliter indivisibilis, quam virtutis solum, qua ratio non militat de Angelo, & anima. Ad primam experientiam dicimus, non demones ideo determinatis temporibus magis vexant obstilos, qua cum agant per applicationem acti-
vi pafivo, scilicet illis temporibus humores magis perturbari, qui ratione tunc magis prefluent maleficiis, qui facilius mandata exequuntur in hominibus; praefato, verbis, vel liberis, vel lapidibus aliquicuntur, non quidem pafivo, sed moraliter ex pacto cum maleficiis initio; arcentur quoque exorcismis moraliter virtute divina, & Angelorum ministerio, sicut de jecore illius opificis legitur in libr. Tobiae: quapropter nullum corpus potest pafice & naturaliter agere in Demones. Ad 2. experientiam dicimus solum probare 2. partem con-
cl. diversitas enim acuminis intellectus in una materia, & non in alia indirecte provenit a celsis, quatenus disponunt lentes internos, & inclinations in unum objectum, & non in aliud, complexiones enim naturales sunt diverse, diversaque habent proportiones cum rebus, unde quippe magis decedunt in una re, quam in alia, hinc intellectus perfectius operatur circa rem illum. Ad 3. dicimus idea praedictiones illas aliquando evenire, quia voluntas natu- rali est condecedatur appetitu fenestratio, cogitationes enim hominum prona sunt ad malum Gen. 8. & perveri difficultate corrigitur Eccles. 1. haec ratione ut plurimum operatur iuxta inclinationem sensuum; ita nota Doctror saepi cit. fed ut evidenter hac difficultas intelligatur, sequentem art. examine debamus.

ARTICULUS III.

id possint Astrologi ex siderum observatione praecognoscere.

PRecognitione futurorum, de qui loquimur in *Præcepto*, est illa; que ex cognitione rerum naturalium habetur, ideoq;
sylifica appellata; si ergo ex cognitione aliquis rei per cognoscitur
aliquis eventus habens cum illa re connexionem aliquam naturaliter,
tunc quia ei effectus illius, vel mediatus, vel immediatus, tunc bona
est et recognitio, nec superfluitudo, a fini motivum encuniciando even-
tum aliquem ex re risu quo nullo pacto conexa naturaliter cum illo,
specta; & superfluitudo erit praeficitia, quia ratione omnis prae-
cognitionis. *Nec* noniam dicta, quia fit vel cum evocatione umbræ
mortuorum, vel cum obliquis cadaverum, imaginibus, infestatione
verorum, vel feminarum prægnantium in fuculo ab annis item
comantia, qui fit punctione in terra, vel carta, divinitatis
numeris, sicut uestrabat Pythagoric; Pyromantia ab igne, Areo-
mantia ab aere, Hypermantia ab aqua, & alia hujusmodi habent
potius vanas, superfluitates. & nonnulli ope Diemonum haberi pot-
unt, nullum enim vineulum ex natura rei habent hanc omnino causam
encuniciata; attamen *Physisma*, quæ ex effigie corporis habetur
pas pars illa *Meteoscopia*, quæ lineas frontis contemplatur, & Chi-
romantia, quæ transversa manus effundunt, supponit, quod di-
vidit, dicit, nō effundit, & possumus.

ant Alitrologi; has linea effet effidus siderum, posseint admitti, quia procedenter ad indagandos effidus siderum, cum quibus naturam connexionem haberent, eo quia ab eadem communia causa procederent; nun tamen hoc suppositum sit verum, ostendat Astrologi. Hippolitus Obic, in sua apol. pro veritate Astrologiae proponit habens illas veras à Heliis castris, & ad variationem alpestris celorum variari, imò teflatur ex inspectione harum linearum stellarum deveniri in cognitionem horoscopi, seu puncti nativitatis iugunque, figuramente genitura: est formata, quod experientia se vultoties compreherere conatur; si hoc effet verum, non posset ne ratiocinalis nexus inter has lineas, & alras, & consequenter ex opere capiti non effeat ha scientia suppetere; abolutè tantum Chy-
romantia est dannata ex Constitutione. Sicut V.

213 Deinde not. quod haec præficiencia habet ex fiderum obser-
vatione (qua ratione *Astrologia* dicitur, & professores *Astrologi*, seu
planetiæ nuncupant autem) & Genethliaci ex percusione puncti na-
tivitatis) maximam habet difficultatem annexam ex multiplicitate
provenientium, nam in primis mira reperiunt inter Aprologos dif-
fusio, non solum in dogmatis, sed etiam in principiis, numero,
et motu cœlorum, & fiderum ratione quoque quibus utuntur
on aliae fuit, quam experientia, quæ difficile potest haberi;

on alia sunt, quam experientia, quae dincutur potest haberi, requirit enim multum tempus, & quod res eodem modo se habent, breviter est aliam hominum vita, & nunquam eteadem esse facies, habitudo, & dispolito, unde nec ulla modo aliquid certum, firmumque habeat de motibus celorum, iplorumque ceterorum, cum uniusque propriam futre sibi conficiat astrologiam, ruit, sibi videtur experiri; indecirco Hali peritissimum astrologus, scientia, inquit, stellarum ex te, & ex illis est; idem quoque haec & Ptolemei Astrologorum princeps. Quibus accedit, quod qualiterim effectus non tantum ab astris causantur, sed etiam ab astris lunulariis dependent, difficiliter autem est, & moraliter impossibili cognoscere omnes astrorum virtutes, maximè, quod in firmamento multe stellæ reperiuntur, quoz non videntur, vel tardè apparet, & tamen proprias habent influencias, unde nequimus scire, in virtutis natus alii, quam non perfecit cognoscimus, sit superat, vel impeditura virtutem alterius; difficilè etiam omnes virtutes summi compondere, & considerare, quod singula alia in tali figura, & situ constituta possint efficiere; impossibile etiam est cognoscere qualitates individuales regiom, caelarum materialium, sellarum & vaporum, exhalationum, &c. an hæc omnia elevantur, & quantum quantitate. Ex hac tamē difficultate non debet inferri ab loquacitate imponibilitas hujus scientie, si enim altra possunt habere determinatos effectus, ex plurorum cognitione polsi potest efficiens illi, quamvis a nobis non cognoscantur; hinc Scotus ad. i. 4. 3. 1. folium Demones, & Angelos perfecti hanc scientiam possiderent, qui attingerent omnes caelas, circumstantias, & conditions; præ ergo ex cognitione astrorum sicut ex natura rei aliqui effectus præ cognoscibili, & videndum et primò, quod potest inferre Astrologia in se fixa eternam observationem, deinde quid nos sit nostra Astrologia.

214 Prima opinio afferit, ex siderum perēcta obseruatione præsideri posse non solum omnes effectus naturales, & necessarios, sed tam liberos, & causales, vel quia alia cogunt nostram voluntatem, vel si non cogant, fatalem inclinante naturali quadam proportione, vel tandem si non influunt, fuit tamen signa, quia denonciant, & significant inflar litterarum, quibus impeditis certò, & inabilitate præficiuntur omnes eventus. Imit aliqui ita delirant, ut putarint ex sideribus potuisse prævideri diluvium, Incarnationem Christi, passionem, & qua Prophetis sunt pronunciata, diversitate quoque legum stellis attribuerant; unde originem legis hebreorum Saturno dederunt, & quia Saturnus est Planetæ informatus, dum prophetiz, & revelationem, & Saturninos facit pertinaces, duros, & averlos; hinc Hebrew semper fuerunt multis erroribus vexati, multas habuerunt prophetias; fuitque averlo, & pertinaciam, qua ratione, inquietum, fabulum observant Saturno datum, Saracenorum lex Venerem habet pro causa, unde Saraceni maxime luxurianti sunt dediti, dimicantque Veneris sanctificant. Eadem quoque infania diffundunt de lege Christiana, quia aliqui tribunt Soli, undiebat dominicus Soli adscircentem Christiani celebrant, &

Grant,
S.C.

& Caput scilicet famus Pontifex in urbe refert solari, quia est Roma. Secunda extrema opinio negat ex pericula fiduciarum cognitione praeferri posse eventus aliquos nisi forte, qui in multis cœlis caulantur, ut sunt affectus, & conjunctiones. Midea admittit cognosciri effectus naturales in mundanis, negat liberos, silt in universalis quadam inclinationis; ita communis Theologorum famus, & Philosopherum.

Petrus ducat Paulam in uxorem, deambulet, &c. (non enim loqui de illis effectibus, ad quos sidera indirexerunt, & per accidentem concurserunt, de illis namque diximus certius) precez, efficius quoque fortior, ut fuit inventio thesauri, laetus capitulus ex causa regule, &c. nullam habent causam determinatam, certam, & per lectionem primam, unde & effectus per accidentem dicuntur, ergo nec certos, nec probabilitatis posse prælustrari ex observatione fiduciarum, cuiusque non manifesta ratione continguntur.

215 Duximus 1. ex siderum observatione perfe& habita certò præcognosci, postea etiam in particulari effectus ad flatum celi pertinentes, qui scilicet à solo motu coelesti dependent, ut sunt ortus, occasus, alpeclus, coniunctiones siderum, eclipyses, &c. at effectus naturales ab aliis causis etiam provenientes certò præcognoscunt omnibus causa prævisi, tales sunt morbi, tempestates, pluvias, nubes, fluminis, &c. &c. Ita est. & prob. que essentiam, & determinant causam habent in rerum natura, postea cognita causa cognoscit, & si causa potest præcognoscit; ita quoque effectus etiam in particulari poterunt præcincit; sed effectus enumerati habent causas determinatas, ergo illi præcognoscit posterius præ cognoscit, ergo Astrologia in se poterit hos effectus prævidere, cum hoc tamen discriminem, quod ad præcognoscendos effectus primi generis certò suffici cognitio motuum coelestium, quia solum ab ipsi dependent, at effectus secundi generis, quia præter altera diversimodo mota respondunt alias causas, sive efficientes, five materialis, ut præcipient certitudinaliter, & necessariò omnes illas cause prævidenter de-

in quibus nulla puto virtualiter continentur.

218 Neque habent connexionem tanquam ad signa representantia, his effectus, quia omne signum vel est voluntarium, ut ramus effigium venditionis vini, & sacramenta dicuntur signa efficacia gratis ex voluntate divina, vel est naturalis, si scilicet ei causa, vel effectus signati, vel effectus cum illo, quando ambo ab eadem causa procedunt; non primum, quia solum à Deo possunt influi ut signa, de qua determinatione nobis nihil confitit in Sacra Scriptura, immo opportunitate colligitur; nec z. quia effectus illi, ut diximus, à stellis non proveniunt, non tunc causa alppectrum stellarum, nec ambo ab eadem causa procedunt fieri a diversis, ut patet, unde nec mutuus se possunt indicare. Tum quia vel sunt signa certa, ut non possint fieri falsa, & sic tollunt libertas, vel possunt esse falsa, & sic ut deceptoria. Tandem Astrologia in se perfe& reperitur in Angelis, & tamen Angelii non possunt cognoscere regulariter legendio cordium secreta ex communione Theologorum confitit, [s]i, folius enim Deus scrutator cordium.

ter certitudinariae, & necessario omnes ita causa praevidere debent, nam qualibet sufficiat ad impedire peritiam, ne sequantur effectus illi. Hinc etiam tempus mortis naturalis alicui praecogniti potest, licet enim non possit praedicti Petrum v.g. usque ad illum diem vixitum, nam mors multo ante aliis de causis potest contingere atatem cognosci potest tali die tam contrarios annos afflorum adest, tandem notabiliter alterare temperamentum Petri, ut industra Medicorum, humanaeque vires nequeant restituere. Haec autem conclusio est vera, siordo rerum naturalium confidetur, ut si habeat refutatio ad omnipotentiam dominiam, a qua cuncta creaturae dependent, sic poterit ordo rerum alter disponi, ut patet de statione Solis temporis Ioseph, de eidem retrocessione tempore Ezechie, & eclipsi in passione Domini.

216 Dicimus, ex fiducia praeconitione, & aliarum concav-

10, ious enim Deus creator cordum.

217 Dicimus 4.e, ex fiducia observatione, quam pro statu isto pollutus habere solum effectus illi praevideri possunt aliquantum, & imperfeci, quorum praeconitione haberi potest ex Astrologia in se non tamen certo, sed probabilius, conclusio sequitur ex dictis nam si effectus fortuiti, & omnino liberi nequeant ab Angelis praefici, multo minus a nobis, qui vero polluti praevideri propter aliam naturalem connexionem, etiam a nobis poterunt praeconosciri, nam pro statu isto habentem aliquam cognitionem motuum aspectuum, & virtutum stellarum, ex quibus aliquam praeconitionem, & conjecturam pollutum elicere, & quavis non habeamus cognitionem omnium casuarum, non ob id impeditum cogitio, jucundi carbet, aliter omnis medica cognitio, que reputari in nobis omnino liberrima efficit, cum perficie omnes causas alienas non nos-

etiam in nativitate producentio in nomine sua, ut etiam sunt qualitates, sed etiam in progrevisa vita, ut patet in fuitate, quae aliquoties vi-
ludem deperdit, utpote qua alacerunt humoris, sic etiam dici
poterit, hominem in uno tempore esse magis inclinatum ad certum
genus rerum, quam in alio tempore (oppositum docet Averla q. 9. 3.
lett. 10.) quo tunc possunt ab aliis tria qualitates intendi, in alio
remitti, hinc experimur aliquando verò ineptis esse ad speculum,
vel aliquid aliud agendum, aliquando propter cunctas, cuius ra-
tio aliquantum poterit varia celorum aspectus in diversis temporibus.
Rursum quia optimis inclinationibus fuit causa probatis morum, si
ad illas operatio voluntatis conformis, quae reddire hominem gratum
aliis, & amabilem, quod sapere in causa est, ut taliis indolis homi-
nes cumulantur bonis fortuna, & honoribus, malorum vero inclina-
tiones inducent malos mores, qui reddit hominem odibilem, un-
de & ab omnibus contemnitur, & infelix evadit, sequitur ex pre-
cognitione harum inclinationium, moraliter praesagiri posse quotidiano
modo bonam, vel malam fortunam in negotiis peragendis, unde di-
cebat D. Thom. 3. contra Gen. c. 92, ut refert Amic. hic bonam for-
tunam convenienter ex Deo dirigente, Angelo custodiente, & coelo
inclinationem praebente. Duximus certitudinem quadam moralis,
qua voluntas ut in plenum operatur juxta naturales inclinatio-
nes, simpliciter tamen, cum sit libera, potest opportunè velle, hinc
non infetur certitudo phisica, sed moralis.

coognitior causa universales, quia particulares.

220 Contra altam doctrinam infari potest primo, offendendo nulam cognitionem ex fiducia observationis haberi potest de effectu fabularium. Tum quia ceterum ex causa universalis, & inde
terminata, ergo ex ipsius cognitione non habetur cognitio determinati effectus. Tum 2. quia videmus natus in eodem punto haberemus duas inclinations, complexiones, & ingenia, etiam ubi a seipso
parentibus fuit geniti, ut patet de Jacob, & Esau, nec qui in bello
comedit moriuntur, aut naufragio, sub eadem confutatione omnes
nati sunt. Tum 3. potest ex infantia conceptionis sumi debet prae-
scientia, inclinationum, quam ex tempore nativitatis, nam tunis
temporis infans est efferior, & felles pollunt in utero matris in flu-
re, cum agat in vicinibus terre, nec quia conceptionis hora clara
Astrologi ignota, ob illas suspendunt proprias influencias, ergo
ex constellatione nativitatis nihil certum, aut probabile potest
colligi. Tum 4. quia etiam Horoscopis, seu punctum nativitatis
difficiliter haberi potest, potest enim contingere error in horo-
scopo, & aliis instrumentis, & modica hijs rei variazio maxima in
ter distaretur. Tum 5. si probabilitate cognosci posset felicitas
vel infelicitas in negotiis, ergo debetemus attendi confutationes
illorum omnium, cum tibiquis negotiari occurrat, non enim con-
fletus unius influit in alterum, quod scire videtur impossibile.

Tum 6. si concil. est effeta vera, noferit praecise vicinia aliquis reu-

ant, non metter certitudine pugno, sed moralis.

217 *Dicitur 3. nullo pacto ex præcognitione fidem, quantumcum perfece possunt præcognitio certitudinaliter vel probabilitati effectus omnino à nostra voluntate dependenter, & in particulari, nec effectus fortuiti, & casuale, etiam necessarii. Conclusio ex omnium Theologorum, & prob. ex *Sacra Script.* Levit. c. 10. Deuteronom. 18. Isa. c. 41. & 47. Jerem. 10. & quoniam pluribus aliis in locis haec præcognitione dammatur à Deo; item ex Concil. Bracar. c. 9. & 10. Tol. cap. 1. ex 2. Decret. per primas quoque *q̄d*. Alex. III. in ex. *ex harum de Sacrif. Sextus V. & Urbanus VIII.* Celeberriderunt confit. contra astrologos judicarios, etiam si hos effectus ne sono certo, sed probabilitate alterius affirmaret; Patres unanimiter contra hos Astrologos infirmit; leges quoque civiles, ut in C. de malef. & Mathem. per totum, ut *et videtur apud Salas p. 243. 5. disp. 2.* quoque ratione, effectus illi nullam habent conexiōem cum stellis naturalem, ex præfigione fidem nequeunt præcogniti, Non autem, non habent connexionem tanquam cum suis causis, qui effectus libenter totaliter à voluntate pendente; ut quod*

Tum 6. li. concil. 2. ester v. 2., poterat prelucrari victoria aliquo regis dignatus, ut quod tali tempore quipiam erit Pontifex, Rex, &c. vel fortuna aliecius, &c. que fun falla. Tandem exclamat Patres totaliter hanc præcognitionem reprobantes.

221 *Rsp.* si haec argumenta universaliter concluderent, fequeretur non solum illicitum, & fallum esse iudicium de rebus liberis sed etiam de rebus naturalibus, & tamen videamus hanc scientiam multum concedere agriculturae, nauticae, & medicinae arti, quando ac. 1. dicimus celos esse causas universales, non quia nullum effidit se solis, & determinante producant, sed quia habent virtutem quā illuminant ad plures effectus, sed cum influint, & determinante cauant, & certos producent effectus iuxta diversitatem applicationis. Ad 2. jam diximus ad temperamentum, & inclinationem multum conferre causas secundas in inferioribus ex quarum varietate possunt quoque complexiones variari; potest etiam accidere plures sub eadem confitellatione natos eadem complexiones, & confitellationes habere quod actum primum, non tamem quoad actum secundum, quia ex libertate voluntatis notescit una contra illas.

pluntatis potest unus contra illas.
K K 2 **clina-**

clinationes frequenter oppositos actus elidere, habitumq; contrarium acquirere (ut de Socrate refertur, cui cum obiecetur, quod in Venerea multum effulus esset, respondit dignam Philologo tentiam, tali frustam, nisi Philosophia me correceret) alter vero legi connaturales inclinations, vel quia ex defectu natum, loci, paupertatis, &c. impedit, ut verbi gratia, non possit aptitudinem erga studia exercere: ad id de gemellis responderet Hippol. Obic. citat. exemplum de Jacob & Iacob non urgente, quia hoc fuisse ex divina difpositione, cuius in eterno omnia creata agentia subduntur, unde idem etiam in aliis potest evenire; addit: quandoque tempus medians inter nativitatem unius, & alterius infantis norabit variare eorum affectus, quandoque vero non multum immutare, quamvis enim celi rapidissimo motu volvuntur, ita quilibet mutuo totalis varietas aequaliter in se, attamen quod influentiam aliquando idem affectus perferat, etiam per medietatem horae, aliquando minus; hinc evenit quandoque gemellos figura complexione, temperamento esse valde similes, quandoque valde dissimiles, & addit: ad hoc exemplum curiosi; Quod tandem de oculis in bello subiungitur, dicimus falsam omnino esse opinionem illorum, omnia ab aliis cautiari, unde mors praecipue violenta ab aliis capitibus potest accidere, quia ratio multi effectus causales dici debent in ordine ad celos, quia multi evenient, ad quos celi non influebant, imo potius ad oppositos, ex fortiori agravante causarum sublunari, praecipue nostrae voluntatis. Ad tertium, diffidimus eti alii Astrologos, an figura constellationis summa debet a conceptione, an a nativitate, communior opinio docet a nativitate esse sumendum, cuius praecipua ratio est experientia, nam ex dominio aliorum in Horologio ut plurimum effectus futuri recli praevidentur; non negatur tamen, quia conceptione etiam valde conferat, sed in nativitate stellarum experientur, forte quia infans tunc est a matre diffusus, extra uterum est magis expolitus influentis ex aries atractione, & respirations cor refrigerante, quod est principium, & radix totius corporis humani secundum Arisot. ubi prius erat matri conjunctus; & eadem cum matre infante gaudebat, verum fave a nativitate, fave a conceptione (de quo videant Altologio) lumina sit constellatio, nunquam infusa, stellas nullo patro inclinare quoad inclinations, & complexiones. Ad quartum solum concludit difficultatem nostra Astrologie, non impossibilitatem, nam hanc difficultatem inferari potest ex distributionibus, & eventibus peculiariter adventivis, ut sunt infirmitates, & equibus devenerunt a posteriori in cognitionem constellationis nativitatis, & figura deinde regulari.

222 Ad 5. non est necesse omnium constellationes cognoscere, non enim dicimus praefici potius exitus felices, vel infelices cujuslibet traditis in particulari, nam hi pendunt ex multis circumstantiis, & occasionibus, quae difficilime praevidere possunt, & invenientur in celo, ergo quia ad hanc inventionem non sufficit fons terra, sed requiritur depositio thesauri in illo loco, alia debentur etiam in fluere hominem illum, qui thesaurum abscondit, ut ibi, & non alibi occultaret, aliter vana esset praedictio inventionis thesauri, vel enim altera solum inclinare ad foliacionem terrae in hoc determinato, & tempore, five thesaurus ibi addit, five non, & tunc ex illa inclinatione non habetur praeviso inventionis thesauri nec certe, & ne probabilitate, cum per accidentem se habeat effectus iste ad foliacionem terra, vel invenientur ad foliacionem, & inventionem fulmi, ergo quia ad hanc inventionem non sufficit fons terra, sed requiritur depositio thesauri in illo loco, alia debentur etiam in fluere hominem illum, qui thesaurum abscondit, ut ibi, & non alibi occultaret, aliter vana esset praedictio inventionis thesauri, & quibus locuti sumus conclusi.

223 Nec valet, quod illa regula Alfonrorum sint tot experientiis comprobata, quia potius ex pluribus experientiis in oppotuit redditus sunt vix, & mendaces: nec meritis illi, si aliquando Astrologi vera praeannuntiari posse, cum hac ab aliis non dependeat, sed ex aliis causis, unde minima occasio aliquando causa est, quod amittatur, vel acquiratur victoria, negamus quoque dignitates ex electione provenientes praevidere, cum huc pendeat ex multorum arbitrio, & privatis electorum finibus, & utilitatibus, ac ex more praecedit ex eodem Aug. 4. de civ. & opere denorum, non quod domines futura ita cognoscet, nam oracula olim ambigua, & obscura redibent, sed quia sunt maximè spicantes, & diuturnam habent rerum experientiam, unde facile ex minima conjectura colligunt animos hominum; addit, quod ipsi quoque possunt esse causa, ut eventsus contingent per maximam suggestiōnem, ut deinde rebus gravioribus homines decipiunt, ita Deo permittente ad punitionem venientem hominum corrotiatis. Vel tandem hoc evenit ex hominum industria, nam quibus propter emunctorum, ipse etiam coniunctus illa aequo, contra vere quibus nunciantur adversa, timidi, & animo dejecti a bonorum confectione desficiunt. Nec est per ratio de effectibus ibi enumeratus, cum enim sunt naturales, per se, & determinati posunt in stellis tanquam in causis refundi, licet necessemus modum, quo ab illis causantur, at nos loquimur de effectibus omnino a voluntate pendentibus, & fortuis. Tandem cometas non sunt naturalia figura effectus liberi, imo nec universaliter semper sunt figura sterilitatum, pellis, mortis Principium &c. nam illibet omnia evenient aliquando nulla praevia cometa, & faro exorto sunt cometas, & tamen non contigerunt effectus illi, vel saltem non plus quam aliis temporibus, dicuntur tamen signa naturalia sterilitatum, & infirmitatum, quia provenient ex multorum exhalationum copia in aere, at quibus humores hominum alterantur, dicuntur vero signa mortis Principis, quia quandoque à divinitate provident a summarum ad moneros homines, & futuram aliquam calamitatem praenuntiandam, ut homines ad presentiam reverent, & quia Principes est persona communis, & ex iis morte faciliter oritur perturbatio regni, id est appropriate dicuntur cometæ mortem Principibus enunciare, vide disp. 4. q. 2. art. 3.

ARTICULUS IV.

Quibus instrumentis caeli influant in hac inferiora.

226 **S**ensus quæstionis non est, an celestia corpora, quando currunt tanquam cauæ principales ad productiones rerum subluniarum, agant per lucem, aut aliqua alia virtutem, nam in tentia Scotti clarum est, alia nege per lucem, nec per aliud instrumentum, sed per proprias formas sublunares producere immediate sublunares subtilitatis, quia per ipsum nullum instrumentum attingere potest terminum principalem agentis, de quo egimus dilupit Phys. q. 5. & 6. sed querimus, quando altera concurrent ad productionem accidentium, & alterations requisitas ad generationem sublunari, quibus utatur instrumentis, & virtutibus activis. Tria vero possunt enumerari instrumenta, scilicet motus, & lumen, & occultæ qualitas, influentiae communice appetit.

227 De motu est opinio Arisot. 2. cœli 42. & 1. Metheor. cap. 4.

dicentes tantum Solem per motum localis tanquam per rationem agenti producere lumen, & calorem in illis inferioribus; quomodo cauet lumen, non explicat, sed quoniam producit calorem, aut enim corpus suum aereum calefacere, quando est solidum, proprie ipsum aerem, & velocissime movere, hæc conditione solum resistent in Sole, non Luna proxima quæstionis est inferioris mundo, sed tardè moveret, loquendo de motu diurno, cætera vero alia lecit velocissime moverantur, maximè tamen diutin, sed Sol est factus proprius (in sententia enim Arisot. Sol immediate supra Lunam constitutus) & velocius moverat motu diurno, id est Sol per proprium motum caeli ester calor in illis inferioribus. Averros tamen & Zab. lib. de calore celesti proper maximis difficultates tentiant Arisot. urgentes e contra putant, non Solem tantum, sed totum corpus celeste, & praecipue iapharum Lunæ tanquam proprioprum per motum calorem producere, & in hoc ferre sensu Cottinus & Metheor. leff. 22. explicit Arisot. D. Thom. quæst. de pot. artis. 8. & 2. quæst. 3. negat motum esse cœlo rationem agenti, sed bene conditionem, sine qua non operentur celestia corpora, cœlesti motu cœlesti cœli ad operationibus sublunarius præter illuminationem, & speciem visibilium diffusione, imo addit, quod cœlesti actiones omnes caerularum sublunarium; cum eo lentius veriores Thomæ & Gianninius de cœlo 2. cap. 12. liceat Sconci. 12. Met. qu. 12. dicas D. Thom. negare motum cœli abgredi posse formas sublunariales, non accidentiales, ex qua virtutem illarum productivam recipit ab intelligentia motu mediante.

228 De luce est communis opinio, non solum lumen in his superioribus producere, sed etiam medio lumine producere calorem. Dur. verò 2. d. 1. q. 1. & Averrois quæst. 35. leff. 7. docent Solem per lucum tantum illuminare, per aliam vero distinguit virtutem cœlatacere.

De influentiis Averr. Jand. Zim. Gianninius, Achill. Medin. Agri. Condar. Styrax Sirenum, Zab. & alii negant tales influentias, sed omnia agere per lucem tanquam per activam virtutem modo lumine product, vel sicut calore per lumen product, qui nequit dici instrumentum a lumen diffundit, cum a lumine cœlatetur, per motum vero per tanquam rationem agenti, vel tanquam rationem applicativam agentis ad pallum. Ex oppoito Argent. Gab. Riccar. Alb. & omnes recentiores, & praecipue Cottinus & Metheor. 8. & seq. cum Astrologi admittunt in alris partibus alias activas praeter lucem, per quas variis effectibus producent, ac concurent ad multas sublunariales generationes, quos effectus non cauunt lumine tanquam instrumento medio, sed actionibus immediate proceduntibus illis virtutibus. Inter hos medianus P. Faber. Theor. 100. & prole citat Piccol. & Scutum, concedit enim alia habere has virtutes a luce diffundit, per illas tamen non agere immediate, nisi medium lumen, ita ut alia virga cauante frigideantur in hac inferiora, cauantes tanquam per rationem agenti per propriam virtutem, sed per lumen tanquam per instrumentum.

229 Dicimus 1. motum cœlestem, nec Soli, nec Luna, nec alii corporibus esse rationem agenti, aut conditionem, sine qua corpora celestia, vel sublunaria non agent, sed tantum esse conditionem necessariam regimunt, ut altera ordinata per varias mundi partes diversorum producent effectus. Conclusio colligitur ex Scot. 2. d. 14. quæst. 5. & 4. d. 1. quæst. 4. & D. & d. 4. quæst. 2. I. & d. 4. quæst. 1. 3. C. & quæst. 14. M. Prob. primò, quod non sit Solis ratio productiva caloris, & luminis, ut dicebat Arisot. (qui ab omnibus fere in hac re derelinquitur, quoniam multum in aliis fenestrarum trahere querant) & de lumine pater, quia quantumcumque attenuatur aet, & nuncupat motu cordis in animalibus resipicit cœterorum membrorum, unde Arisot. 8. Phys. x. & Metheor. cap. 2. ait motum cœlestem esse qualis vita cœteris corporibus in natura existentibus, at corde non modo cœteris membris non moventur. Tum 3. Arisot. 3. Physic. 56. probet motum localis esse cœteris motibus priorem, affectis plurimi prioritatis modis, & antecelos hunc modum prius dicuntur, quo non existente non erunt alii, illud vero sine reliquis; & deinde subdit motum cœlestem esse hoc modo primum. Tum 4. agentia inferiora sunt subordinatae essentialiter cœteribus corporibus, illa enim se habent ut caue universales, ita ut caue universales, hinc videmus accende Sole omnia renasci, recedente omnia defiri, ergo celis immotis nil agit. Tum 5. nullum corpus movet, nisi motum ab alio, ergo nisi celi essent ab intelligentiis moti, non influerent in hac inferiora. Tandem motus localis in mis-
K 3 inferio-

absolvit in 25. horis, ut Luna, non in 24. ut Sol, ergo si per motum localis in aere producitur, debet Luna attribui tanquam causæ, non Soli, ipsa enim eil causa motus immediata.

230 Secundo quod nec etiam Luna, vel alteri corpori sit ratio productiva caloris, prob, quia motus localis ex sua ratione formalis non est productiva caloris, nam quandoque est causa frigoris, ut dicimus; tum quia ait Doctor, nulla forma respectiva potest esse aactiva virtus aliquis absolute; respectus enim non est de genere adivorum, cum ens imperfictissimum sit, & non possit aliud virutualiter continere, sed tam motus localis, quam terminus eius, quod est fons unum forme reflective ex dictis in Phyl. disputatione 1. & 15. Tum quia 2. de gen. 55. motus nil aliud facit, nisi quod adduct gerans, id est per ipsum fit approximatio agentis ad pallum, & praesentia locis acquiritur, que non est activa, & tandem nullus motus localis in his inferioribus est ratio agentis, ergo neque in celo, quia hoc fons est in eidem rationis.

231 Tertiu quod non sit conditio sine qua non prob. nam in prima alia quæstionis posse agere, quia perfecte haberent activam virtutem producendi tam sublunaria, quam accidentalia (nam art. 2. ostendimus virtutem producendi sublunaria non accipere cœlos ab intelligentia) palus effectus debet approximatum, nec aliud ad actionem requiritur, motus enim solus inferatur approximatio ex Arisot. cit. tun quia hac inferiora, dum sunt in esse quieto, ad huc agunt, ergo minus magis cœlestia, que perfectiora habent potentiam activam. Deinde cœli immotus, quod est inferiora agere possunt, ut expeditus Aug. 11. confit. cap. 23. ait, quod flante celo adhuc rotulae rotaverunt, maxime tamen diutin, sed Sol est factus proprius (in sententia enim Arisot. Sol immediate supra Lunam constitutus) & velocius moverat motu diurno, id est Sol per proprium motum caeli ester calor in illis inferioribus. Averros tamen & Zab. lib. de calore celesti proper maximis difficultates tentiant Arisot. urgentes e contra putant, non Solem tantum, sed totum corpus celeste, & praecipue iapharum Lunæ tanquam proprioprum per motum calorem producere, & in hoc ferre sensu Cottinus & Metheor. leff. 22. explicit Arisot. D. Thom. quæst. de pot. artis. 8. & 2. quæst. 3. negat motum esse cœlo rationem agenti, sed bene conditionem, sine qua non operentur celestia corpora, cœlesti motu cœlesti cœli ad operationibus sublunarius præter illuminationem, & speciem visibilium diffusione, imo addit, quod cœlesti actiones omnes caerularum sublunarium; cum eo lentius veriores Thomæ & Gianninius de cœlo 2. cap. 12. liceat Sconci. 12. Met. qu. 12. dicas D. Thom. negare motum cœli abgredi posse formas sublunariales, non accidentiales, ex qua virtutem illarum productivam recipit ab intelligentia motu mediante.

232 De luce est communis opinio, non solum lumen in his superioribus producere, sed etiam medio lumine producere calorem. Dur. verò 2. d. 1. q. 1. & Averrois quæst. 35. leff. 7. docent Solem per lucum tantum illuminare, per aliam vero distinguit virtutem cœlatacere.

De influentiis Averr. Jand. Zim. Gianninius, Achill. Medin. Agri. Condar. Styrax Sirenum, Zab. & alii negant tales influentias, sed omnia agere per lucem tanquam per activam virtutem modo lumine product, vel sicut calore per lumen product, qui nequit dici instrumentum a lumen diffundit, cum a lumine cœlatetur, per motum vero per tanquam rationem agenti, vel tanquam rationem applicativam agentis ad pallum. Ex oppoito Argent. Gab. Riccar. Alb. & omnes recentiores, & praecipue Cottinus & Metheor. 8. & seq. cum Astrologi admittunt in alris partibus alias activas praeter lucem, per quas variis effectibus producent, ac concurent ad multas sublunariales generationes, quos effectus non cauunt lumine tanquam instrumento medio, sed actionibus immediate proceduntibus illis virtutibus. Inter hos medianus P. Faber. Theor. 100. & prole citat Piccol. & Scutum, concedit enim alia habere has virtutes a luce diffundit, per illas tamen non agere immediate, nisi medium lumen, ita ut alia virga cauante frigideantur in hac inferiora, cauantes tanquam per rationem agenti per propriam virtutem, sed per lumen tanquam per instrumentum.

233 Quartu quod requiratur, ut altera ordinata agere, prob. nam agens naturale manens idem, in eodem loco, & eodem modo applicatum natum est producere idem, ut ergo diversa agere, & in diversis locis, necesse est, ut moveatur, & diversimode applicetur, sic si Sol semper in uno emphisrio quiesceret, non illuminaret omnem mundi partem, nec influeret, nisi in una parte, & eodem modo, unde non daretur rerum visciditudo, in una enim regione femer per aœsternam cœlatetur, in altera hyemem; imo & ordino universi perturbarebatur, quia in his partibus totum mixtorum temperamenti concurrit in hæc inferiora, nec circa homines, nam Iolus solum polluit quietem foliis, alter Deus miraculose concurrens cum holibus, ut cum Hebreis pugnaret, imo infiniti fuissent tunc paratæ miracula, quia flante hoc opinione quilibet minimæ actio interior cœtarum in toto universo miraculose configit, quod est multiplicare miracula fine necessitate.

234 Quintu quod requiratur, ut altera ordinata agere, prob. nam agens naturale manens idem, in eodem loco, & eodem modo applicatum natum est producere idem, ut ergo diversa agere, & in diversis locis, necesse est, ut moveatur, & diversimode applicetur, sic si Sol semper in uno emphisrio quiesceret, non illuminaret omnem mundi partem, nec influeret, nisi in una parte, & eodem modo, unde non daretur rerum visciditudo, in una enim regione femer per aœsternam cœlatetur, in altera hyemem; imo & ordino universi perturbarebatur, quia in his partibus totum mixtorum temperamenti concurrit in hæc inferiora, nec circa homines, nam Iolus solum polluit quietem foliis, alter Deus miraculose concurrens cum holibus, ut cum Hebreis pugnaret, imo infiniti fuissent tunc paratæ miracula, quia flante hoc opinione quilibet minimæ actio interior cœtarum corporibus in natura existentibus, at corde non modo cœteris membris non moventur. Tum 3. Arisot. 3. Physic. 56. probet motum localis esse cœteris motibus priorem, affectis plurimi prioritatis modis, & antecelos hunc modum prius dicuntur, quo non existente non erunt alii, illud vero sine reliquis; & deinde subdit motum cœlestem esse hoc modo primum. Tum 4. agentia inferiora sunt subordinatae essentialiter cœteribus corporibus, illa enim se habent ut caue universales, ita ut caue universales, hinc videmus accende Sole omnia renasci, recedente omnia defiri, ergo celis immotis nil agit. Tum 5. nullum corpus movet, nisi motum ab alio, ergo nisi celi essent ab intelligentiis moti, non influerent in hæc inferiora. Tandem motus localis in mis-

K 3 inferio-

inferioribus est causa caloris, ergo & in celis, cum ille sit perfectissimus, ac velocissimus. Ante patet experientia, homo enim ambulando incalescit, mola farinaria mouit ignem concipiunt, idem patet de silice, & calybe.

234 Ref. ad 1. ex Scot. in 4. cit. major intelligi debere de prima primitate causalitatis, & quod illi mensura rerum in esse quiditatis, qualis est Deus, non de prima primitate uniformitatis, & velocitas, & de mensura accidentalis, que per applicationem, vel coextensio, mensuratur, sicut ultima mensura pannorum, motus versus celum est per se, & simpliciter causa ceterorum, sed per accidentem, quatenus est conditio requisita ad generationem, & corporum vivis, & invenientiam, & ut ordinata fuit; quo sensu posset considerari celi motu, celsare quoque actiones inferiorum, quia omnis paulatim interirent, ut diximus. Ad 2. inter motum celi & motum cordis est aliqua similitudo; sicut enim cor omnibus corporis partibus spiritus virales vires diueniat ad varias operationes exercendas, sicut causa, quod servetur ordo in membris, ita celum suo motu vix rebus inferioribus conservet, & fovet ad generationem diversitatem, ut sapientia dicit, & hoc modo intelligitur Aristoteles, non tamquam omnimodo similitudo: nam corde immoto, cetera quietant, quia homo est mortuus, ac proinde delitrutus virtus ad agendum, celi autem immotus adhuc virtus agentis remanet in celo, & in his inferioribus. Ad 3. cefareno motus inferiores non simpliciter, sed quoad ordinatum vivis, & haec ratione motus celi dicitur primus. Ad 4. neg. Ante dictum enunciatum causa universalis, non qua concilium ipsius sit necessarius ad omnes effectus inferiorum, talis enim est filius Deus, sed quia ad plures effectus est illimitatus, quam fint inferiora, & quia influxus celestis conservat universum, quod dicit aggregationem corporum ordinatum; & tandem quia necessarius est, ad quamplures effectus agentis inferi orum, praecipue viventium; nam celum suo calore foget, & adjuvat virtutem feminalem viventium; deinde falsa est coniectura, nam adhuc admittit subordinationem, celi immoti etiam influent, & concurrent. Ad 5. Ante, non est verum universaliter de motu locali, sed de motu, ut cum mutatione convertitur, quomodo qualibet secunda causa movere dicatur, ut motu a prima, quatenus a prima recipit relationem. Iam causa, per quam alter habet nunc, quam prius, est in aliis.

235 Ad 6. omnes unanimiter distinguunt ante motum felices, in his inferioribus tamen causam per accidens, non per se, tum quia est forma respectiva; tum quia si per se est causa, quilibet locis motus calefacere, quod est fallum, nam motus tardus non generat calorem, homo existens in navi, esti velocissime moveretur, non calidus, aero vento hic illius impulsus non calefacit, aqua calida agitata frigescit, ut ipse Aristoteles docet, cit. 25. problem. 19. vinum in nive, quo citius moveatur, citius frigescit, aer fabello commotus refrigerat, non igit motus est calefacit, sed per accidens, ratione felicis, quod est forma respectiva, quae intervenit aliquando. Discordant tamen Philosophi in explicatione, quoniam doceant aucta dicatur per accidens, & in signanda per se causa caloris, & in non viventibus, nam in viventibus est manifestum, accidit enim, quis cum facultas motris utatur ministerio spirituum vitalium ad exquendam motionem, ambulante animali transire secundum rationem eadem proportione. quia calor mediae excedit calorem medianus, alter parum, aut nihil de lumine ibi adficit, cum nihil calor ibi reperiatur. Neq; dicas cum Zabareli, hoc provenire, quia ex reflexione radiorum attenuatur, & rarefit, sicut fumus, & spiritus virtus, motus vero dicitur causa per accidens, quia est causa, ut spiritus ad exteriore partes accedens.

236 In non viventibus diffidit est, breviator tamen dicimus, relatis pluribus sententiis, quae videri possunt apud Amic. tra. 7.9.6. dub. 3. Motus tunc esse causam caloris, quando duo corpora inter se conteruntur (dummodo unum non sit formaliter frigidum, ut patet de vino, & nive, & quanvis etiam in hoc casu motus dici posfit causa caloris, quia nix tandem deficit, & delitrutus) nam tunc aer intercepit, vel qui est in poris, purificatur, hoc est, segregantur, & expelluntur partes ipsius crassiores, & adventivae, terrene, scilicet, & aqueas, ita ut per eorum affectum aer rarefact, & quia ex sua natura calidus est proprie summum, flatius ac ab avertientis impressionibus, quae propriam caliditatem impediunt, est depuratus, per naturalem quandam emanationem sequitur calor, & conqueuerit in corporibus propinquioribus diffunditur, & hanc etiam sequitur ad raritatem tanquam ad dispositionem convenientem, ita ut causa per se sit impetraverit, causa difpositiva sit raritas, & motus sit causa per accidens, quatenus per motum partem agentis segregatur ab invicem, raritas enim in nostra sententia non est qualitas, sed modus quidam quantitatis a principio adiuto, & intrinsecus fluentes, sed nequeunt ab eadem efficiunt duos principia fluere inter contraria, nam si unum est naturale, alterum erit violentum, idem enim manens, idem natum, idem producere, unde si quae frigescit, & humectat, non calefacit, nec exscusat, & quod de principiis formalibus dicitur, idem videtur dicendum de principiis virtualibus, hanc tamen ratio posfit quoquomodo diffisi.

237 Contra arg. ex Arift. 4. de part. Anim. cap. 5. dicente noties pleniorum tepidiorum esse proper intensorem lucem, & 4. de gen. Anim. c.2. tempore mensis decrecentis esse frigidum, & humidius proper Luna decrementum, unde in pleniorum otre, conchilia, & timilia luna pleniora proper calor, remoto lumine destrutus, & si specula concava Soli exponantur, & ubi fit reflexio radiorum reperiatur aliquod combustibile, statim accendetur: hinc ratione hujus reflectionis radiorum, in infima regione aeris generatur calor, ut notat Scot. p.d. q. 7. S. signum evidens lumen esse produtivum caloris. Tandem ex Coitunio lumen reddit aeterni aetui diaphanum, cum sit hujus aetus, ergo aetui raro, ad raritatem consequitur calor.

238 Ref. Arifl. intelligi debere tantum per concomitantiam, non enim major illa tepiditas necessario resudi debet in lucem, sed potius in aliquam aliam occultam virtutem Lunae provenientem ex tali

tali aspectu Solis, quem non habet alii temporibus, ita Avera citerat, fed re vera Arifl. videatur favere opinioni oppositam, & non per concomitantiam, sed effective ex refluxo radiorum docet probabile, & hos proper probabilitatem oppositæ sententiae, quando etiam locutus est Doctor cit. nam ibi non ex profilo hoc docet, sed exemplum adducit ab omnibus astris. Ad 2. neg. afflumum, nam in Saturno est lux, non calor, in canicula est intensa caliditas, & in frigide, non intensa lux, ad exemplum dicimus non reflexionem luminis, sed caloris causare incendium in punto reflexionis: ut de reflexione radiorum dicunt Adversarii, ratio vero, cur in hac insigne aera regione cauter calor intensior, est proper maiorem densitatem, & impunitatem hujus aeras, at aer media regionis est prior, & rarius, maiorem autem impunitatem calor generat in materia crassiori, quam in rara, ut patet experientia, hinc intensior calor hi, tempore nubilo, quamclaro, & ferendo, videlicet q. 3. articul. 1. Ad 3. lumen non redire aerum ad diaphanum sed illum praeponeat diaphanum, dicitur autem actus, quia informat illum; deinde negantur ad diaphanitatem, necalar lequi raritatem, ut patet in crystallo.

239 Dicimus 3. praeter motum, & lumen admitti debent in celis, invenientur, quibus celi agunt in hac inferiora, non quidem per motum, & lumen tamquam instrumentum, sed per proprias, ad distinctas actiones. Colligitur ex Scot. 2. dist. 17. q. 4. 3. ad 1. doceat aliam esse potentiam, & distinctam actionem, qua dilatatur in medium, & quia in exteriorum, & in terra vilacea, a medio autem agut per lucem: idem colligitur ex p. dis. 37. & Probat, nam qui celi negant influentias, concedunt illas potest motu, & lumen, nam dum lumen, & motu virtutes aliquid efficiunt, scilicet alternandi, & generandi, quae non sunt nec motus, nec lumen; ergo aequum facili poterat dari has influentias, jam enim secundum motum, & lumen eminenter continere plures effectus. Tum quia ex p. dis. 37. alia calefaciunt per potentiam distinctam, & ex art. 2. alia habent potentiam refrigerandi; tum ex aliis experimentis nam ex dicti ibi, & q. 2. art. 3. Planetæ motus, ac contrarios effectus gignunt in hac inferiora; quos negant est contra experientiam, acus attributi magnetis conficitur trahit a celi paribus polo vicini, quae attritio reflectit etiam in tenebrollo loco; celestis lapis imaginis Luna continet in se, ejusque incrementa, & decrementationa quotidiana repraesentant, etiamque a luce lunari non attinatur, Helioptrum folis continuè reficit Solem, pulegium, quanvis aridum, certis tamen anni temporibus, & diebus efflorescit, caput sub recto existens diebus hiberni foliis germinant, diebus canicularibus maiores experimunt calores, quam in foliis astivis, quo tempore dies longiores sunt, & Sol eis propinquior, Luna in novilumino, eti si non illuminat terram, maiores tamen fluxus, & refluxus caeler in mari, & tamen motus, & lumen ferè semper eodem modo se habent. Tandem metu ab aliis generantur in vicisib; terræ, & licet metallorum subtilitate immutata, & formis subtilitibus aliorum generaretur, dispositiones tamen, & prædictæ alterations ab aliqua accidentali virtute provenientes a luce distingue, nam lux per lumen tamquam per instrumentum folum extimis terræ partes attingit.

240 Multipliciter respondunt, primò neg. experientias, vel si admittentur, negant ab aliis provenire, sed potius a qualitatibus occulitis in his inferioribus existentibus, v. gr. magnes non attrahit per virtutem occultam celorum; sed reficit polum per quamdam qualitatem ipsi intrinsecam. Secundo concedunt omnes istos effectus ab aliis producuntur medio calore, qui perfectoris natura, & omnes illas qualitates continent eminenter, nec alicui illam contrariatur. Tertio quod lux in quantum est virtus unius Planete, caeler calorem, in quantum virtus alterius, caeler frigiditatem. Quarto alii, ut P. Faber, concedunt tales effectus ab aliis propriis virtutibus produci, sed lumen uti tamquam instrumentum, cui quodlibet aetrum qualitatem imprimat, qui mediante proportionatione product effectum, quando vero producunt metalla, &c. hoc faciunt virtute caloris a lumine produci, qui intimas terræ partibus pervadit, & idem non debet aetimari instrumentum à lumine diffundit.

241 Nulla ex his refut. fatiscit, nam negantes experientiam, non nisi experientia ipsi refelli possunt, scribere hos effectus qualitatibus in his inferioribus existentibus tanquam causas, esti valicare corpora celestia, & virtutem univeralem caelasti ab illis auferre, nam totum, quod habent, haec mixta, seu lapides, & celo effectus accipiunt. Tum quia si multiplicandæ sunt qualitates, potius celi debent acribiti, quia videtur has effectus cum dependentia ad motus, & aetates celorum caeleri, ergo concurrent debent faltem, ut caelestes partiales. Secunda responso non valeat; nam calor celestis est ejusdem rationis cum elementari, cum ad invicem se intendant, tamen quia lux est calore perfector, quia illum producit in fent, ipso ut caelestis sequitur, ergo si lux non potest primas qualitates continere virtualiter, neque calor celestis. Tum quia altera diversam habent naturam, diversaque actiones, ergo virtus, & instrumenta debent esse distincta, & alterius speciei. Tertiæ responso debilis est, nam per lucem non attinatur altera terræ vilcea, nec loca tenebrolia; tum quia vel simili cum luce immediate alia virtute distincta agit, vel per lucem tamquam per rationem agenti solum tam variis producunt effectus, non secundum quia si hoc, quod est esse virtutem hujus Planetae nihil addit entitati lucis, nisi solum respectum extrinsecum, sicut ius sua entitate consisteret.

Mafrii, & Bellusi. De Celo, & Merh. Tom. II.